

Nr 6.

Ankom till Riksdagens kansli den 12 februari 1914 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i 23 kap. 2 § rättegångsbalken.

Närvarande: Herrar Pettersson i Södertälje, Trana*), Gezelius, Stärner, greve Lagerbjelke*), Alexanderson, Johanson i Valared*), L. Olsson i Hov, greve Spens, Jansson i Edsbäcken, Olsson i See, Pettersson i Bjälbo, Lindqvist i Stockholm, Cederborg*), Persson i Norrköping och Holmdahl.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Lagutskottet har till behandling förehäft en till utskottet hänvisad motion, nr 81 inom andra kammaren, av herr *Emil Bengtsson* i Kullen, i vilken motion hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring av 23 kap. 2 § rättegångsbalken, att, där av nämnden minst tre fjärdedelar är från häradshövdingen skiljaktig och om en mening ense, den mening må gälla.»

Till stöd för denna sin hemställan har motionären anført:

»Underrätt å landet är enligt rättegångsbalken häradsrätt, som utgöres av häradshövding med häradsnämnd. Nämnden består av högst tolv i viss ordning valda män. För att dom skall kunna fällas, erfordras dock ej, att alla de tolv nämndemännen äro närvarande, utan är häradsrätten domför, så snart sju äro i nämnden. Vid omröstning inom rätten är stadgat sålunda (R. 23: 2), att om nämnden och häradshövdingen äro skiljaktiga, så gäller nämndens mening, men äro ej *alla* inom nämnden ense, stannar det vid vad häradshövdingen prövar rättvist.

Motionen.

Bihang till riksdagens protokoll 1914. 9 saml. 5 häft. (Nr 6.)

Häradsnämnden är ju en mycket gammal institution i vårt rättsväsen och en egendomlighet för vårt land. Att den fyllt en mycket betydelsefull uppgift i vår rättsskipning, därom torde alla vara ense, liksom att den varit väl lämpad för våra svenska förhållanden. Ifrågasättas kan dock, om den icke just på grund härav borde beredas ett något större inflytande på de vid häradsrätten anhängiga målens och ärendenas avgörande. Goda skäl tala för, att så borde ske. Nämndens ledamöter, nämndemännen, äro ju i de allra flesta fall kunniga och erfarna män med gott, sunt förnuft, som vunnit sina medborgares förtroende. Att nämndernas verksamhet utmärkts av sans och varsamhet, torde ej kunna förnekas. Det synes under sådana förhållanden vara onödigt fordra, att nämnden skall vara absolut enig, för att dess emot häradshövdingen skiljaktiga mening skall bli gällande. Även om nämndemännen finge något litet större inflytande, skulle nog ej därav behöva befaras, att rättssäkerheten äventyrades, utan liksom hittills skulle endast i undantagsfall, och endast då väl grundad anledning till skiljaktighet mot rättens ordförandes mening förefunnes, nämnden komma att avgöra rättens utslag. Ökad makt skulle helt säkert även medföra ökad ansvars-känsla hos nämnden.

Som det nu är, erfordras blott, att häradshövdingen får med sig en enda av ledamöterna i nämnden på sin mening, för att han skall diktera rättens beslut. Och det kan ju tänkas och förekommer nog även, att bland nämndemännen finnes en eller annan, som låter sitt votum mera bestämmas av hänsyn till häradshövdingens uppfattning än av egen på självständigt beprövande grundad åsikt. Om detta är fallet med en enda av nämndemännen, stå alla de övriga nämndemännen maktlösa, även om de äro eniga och kommit till sin uppfattning efter moget och opartiskt övervägande. En sådan eventualitet skulle undvikas, om nämndemännen gäves något större inflytande och det t. ex. endast krävdes, att $\frac{3}{4}$ av nämnden vore enig, för att dess mening skulle segra över häradshövdingens. Några vådor för rättssäkerheten behöfde, som nämnts, ett sådant medgivande ingalunda medföra.

Denna fråga har förut varit uppe i riksdagen. I anledning av en inom andra kammaren väckt motion tillstyrkte lagutskottet 1901 års riksdag att fatta beslut i här ovan nyss antydd riktning. Frågan föll emellertid på första kammarens motstånd.»

Förslag av enahanda innebörd som det nu förevarande hafva förut vid flera särskilda tillfällen varit föremål för riksdagens prövning, merendels i samband med förslag om införande i svensk processlagstiftning av bestämmelser, åsyftande en friare bevisprövning. Dessa framställningar hava emellertid icke vunnit riksdagens bifall.

*Utskottets
yttrande.*

Sedan frågan senast förevarit till behandling inom riksdagen, har den inträtt i ett väsentligen förändrat läge, därigenom att förarbeten till en fullständig ombildning av vårt rättegångsväsen numera tagit sin början. Med hänsyn härtill och till den av motionären föreslagna lagändringens såväl principiella som praktiska betydelse i rättegångslagstiftningen synes det utskottet uppenbart, att denna fråga icke bör upptagas till behandling annorledes än i sammanhang med rättegångsreformen i dess helhet. Vid denna reform, särskilt i vad den angår domstolsorganisationen, måste frågan nämligen i allt fall på grund av sakens natur komma under övervägande.

Då utskottet med denna uppfattning för närvarande saknar anledning att närmare ingå på det i motionen berörda önskemålets sakliga berättigande, får utskottet, under åberopande av vad ovan anförts, hemställa,

att herr Bengtssons förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 februari 1914.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.
